

Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het programma ligt op koers. Op basis van het [Beleidskader Levendig Brabant](#) en het [Uitvoeringsprogramma Levendig Brabant 2024-2027](#) staat ook 2026 in het teken van realisatie en uitvoeringskracht. We richten ons daarbij ook nadrukkelijk op doelgroepen die nu nog niet of onvoldoende worden bereikt, zoals jongeren. En we verbinden cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd aan onze andere maatschappelijke opgaven om zo nog meer impact te creëren.

Zo hebben we na een succesvolle openstelling in 2025 met meer dan 100 aanvragen nu ook voor 2026 de regeling '[Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd in de Mix](#)' opnieuw opengesteld voor vernieuwende samenwerkingsprojecten die bijdragen aan een levendig en gezond Brabant. Daarnaast is dit eerste kwartaal van dit jaar ook de vorig jaar voor het eerst opgestelde regeling voor het ondersteunen van projecten die bijdragen aan en [breed en divers kunst- en cultuuraanbod](#) opengesteld.

We willen de waarden van cultuur voor iedereen en de samenleving als geheel tot hun recht te laten komen. Zo ondersteunen deze kunstplanperiode 89 professionele- en amateurkunsten en ondersteunen door de sector geselecteerde Brabantse talenten via het [Talenthub](#)-programma.

Erfgoed gaat niet alleen om gebouwen en landschap (cultuurhistorische waarden) uit het verleden, maar ook om voorwerpen, documenten en gebruiken uit vroeger tijden. Het gaat ook om het verhaal dat het erfgoed vertelt over ons verleden en dat ons maakt tot de Brabanders die we nu zijn. Naast inzet via de bestaande samenwerkingsverbanden zoals Zuiderwaterlinies en Brabant Herinnert, is onze inzet divers. Zo faciliteren we eigenaren van monumenten of cultureel waardevol gebied middels het vorig jaar opgerichte [Brabants Erfgoedfonds](#). Hier is al goed gebruik van gemaakt, het fonds loopt beter dan verwacht. Ook is onlangs een overkoepelende aanpak opgesteld voor de provinciale erfgoedcollectie (zie [Statenmededeling](#)), zetten we in op het behoud van de zogenaamde 'geschenkwoningen' (zie [nieuwsbericht](#)) en helpen we meerdere opgaven verder zoals via onze bijdrage aan emissievrije inspectiebussen voor Monumentenwacht (zie [nieuwsbericht](#)).

Sport is belangrijk omdat het mensen blijer maakt en een uitlaatklep geeft. En omdat het bijdraagt aan gezondheid bovendien. Het gaat daarbij niet alleen meer over sporten, maar steeds vaker over het stimuleren van bewegen. Dit doen we onder andere door het organiseren van challenges, waarmee we kwetsbare doelgroepen stimuleren meer te bewegen en te participeren. En na het organiseren van een prijsvraag ontvingen begin februari 3 basisscholen de 'Basisschool in beweging award'. De scholen ontvingen de award voor hun plannen om bewegen structureel onderdeel te maken van de schooldag (zie [nieuwsbericht](#)).

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van een passend aanbod

Indicatoren:

- • Bezoekersaantallen cultuur, erfgoed en sport.
- Aandeel van de inwoners in Brabant dat jaarlijks cultuur en sport bezoekt of actief beoefent.

Streefwaarde: toename t.o.v. huidige score (er is groei)

- Tevredenheid inwoners met het culturele aanbod.

Aandeel van de inwoners in Brabant dat een positief oordeel heeft over het aanbod in onze provincie van tentoonstellingen, podiumkunsten en bioscopen. Streefwaarde: we streven naar een groeiende tevredenheid (huidige score 7,4 (2023)).

- Tevredenheid inwoners met het sport- en bewegingsaanbod

Aandeel van de inwoners dat een positief oordeel heeft over het sport- en bewegingsaanbod. Streefwaarde: we streven naar een groeiende tevredenheid (huidige score 84% (2022)).

- Internationale bezoekers aan Noord-Brabant
Het aantal bezoekers van buiten de provincie die minimaal één nacht in Brabant doorbrengt.
Streefwaarde: we streven naar minimaal de 5e plaats in 2027 (huidige score 3e plaats (2024))
- Staat van onderhoud rijksmonumenten
- Percentage rijksmonumenten waarvan de staat van onderhoud matig tot slecht is.
Streefwaarde: 15,5% in 2027 (huidige score 17,4% (2024)).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Loopt op koers. Op basis van de resultaten uit Waarde van Cultuur 2025 zien we het aantal bezoekers stabiel is en dat men tevreden is met het aanbod. Het aantal internationale overnachtingen is – net als in andere provincies – gedaald. Ten opzichte van andere provincies doen we het beter. Met de huidige 3e plaats (2024) voldoet Noord-Brabant ruimschoots aan de streefwaarde.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versterking professionele- en amateurkunst

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Via de regeling professionele kunsten wordt een breed spectrum aan kwalitatief goed cultuuraanbod mede mogelijk gemaakt. We ondersteunen via de meerjarensubsidies (2025-2028) in totaal 89 instellingen voor professionele kunsten om cultuuraanbod te ontwikkelen, namelijk topaanbod en aanbod aansluitend op de behoeften van onze inwoners en (intern)nationale bezoekers. Daarnaast maken we met de regeling amateurkunsten 2025-2028 kwalitatief goed amateurkunstenaanbod mogelijk (zie [website](#)).

Op dit moment wordt een evaluatie uitgevoerd van de subsidieregeling professionele kunsten 2025-2028. Met deze evaluatie onderzoeken we hoe betrokkenen het meest recente subsidieproces hebben beleefd. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de uitkomsten van deze evaluatie (naar verwachting Q2 2026).

Ondersteunen bibliotheken

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Door de aankomende herziening van de bibliotheekwet (WSOB) en de nieuwe veranderende taken en plichten neemt de behoefte aan afstemming toe. We namen in Q1 deel aan een vierhoeksoverleg in Midden-Brabant met uitvoeringsorganisatie Cubiss Brabant, bibliotheek en gemeenten. Daar spraken we o.a. over de toekomstige zorgplicht van gemeenten, de werking van een regio convenant, de toekomstige toezichhoudende rol van de provincie en meerjarenbeleid van bibliotheken. In juni volgt een volgend vierhoeksoverleg, met stelselpartners die (vooralsnog) minder goed zijn voorbereid op de nieuwe wet.

Vertellen van verhalen van Brabant

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Onze [vier verhaallijnen](#) (Bestuurlijk, Bevochten, Innovatief en Religieus Brabant) vormen de basis voor het Brabants verhaal en het behoud van ons erfgoed. Het uitdragen van deze verhalen en het behoud van erfgoed doen we onder andere via samenwerkingsverbanden rondom de Kloosters, [Zuiderwaterlinie](#) en [Brabant Herinnert](#). Daarnaast ondersteunen, versterken en verbinden we initiatieven vanuit de samenleving.

Bijdragen aan de instandhouding van cultureel erfgoed

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is in samenwerking met het Nationaal Restauratie Fonds (NRF) het Brabants Erfgoedfonds opgericht. Het fonds met een omvang van € 50 mln. biedt eigenaren de mogelijkheid om financiering aan te vragen voor behoud van het erfgoed (zie [nieuwsbericht](#)). In de tweede helft van 2025 is de eerste tranche van het fonds geopend en er wordt meteen al goed gebruik van gemaakt. Er zijn inmiddels 15 aanvragen toegekend t.w.v. € 3,8 mln. en er zijn 8 aanvragen gereed om toe te kennen t.w.v. € 2,4 mln. En dan zijn er daarnaast op dit moment nog 25 lopende aanvragen voor een totaalbedrag van € 16,2 mln. waarvan de beoordeling nog plaats moet vinden.

Stimuleren van topsportevenementen met maatschappelijke impact

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We ondersteunen ook dit jaar 8-10 evenementen en zijn mede-aanjager van (het verankeren van) de maatschappelijke activatie rond topsportevenementen via het [BrabantSport Fonds](#). We verkennen /scouten hiervoor samen met gemeenten en uitvoeringsorganisatie BrabantSport welke topevenementen kansrijk en passend zijn. Zo ondersteunen we dit jaar het EK Shorttrack (schaatsen), zie [nieuwsbericht](#) in Tilburg. Daarnaast hebben we afgelopen jaar het EK Wielrennen 2028 naar Brabant gehaald (zie [memo gedeputeerde](#)) en waarvoor de voorbereidingen al van start zijn gegaan. Daarnaast is begin 2026 besloten tot het mede mogelijk van het WK Veldrijden in 2028.

Vergroten van de bekendheid van het aanbod

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We brengen het vrijetijdsaanbod, passend bij het Brabantse profiel, onder de aandacht bij inwoners en bezoekers via onder andere www.visitbrabant.com, marketingcampagnes, maar ook door versterking van wandel en fietsroutes van Brabant in samenwerking met onze gemeenten. Dit jaar wordt de in 2025 gelanceerde campagne '[Goed Leven in Brabant](#)' voortgezet. Ook wordt via het MONA-project dit jaar extra internationale marketing aandacht geschonken aan het Van Gogh National Park.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van breed en divers aanbod met focus op jongeren (inclusief aanbod)

Indicatoren:

- De mate van cultuur-, erfgoed- en bibliotheekbezoek door verschillende groepen die nu minder goed bereikt worden namelijk jongeren, niet-stedelingen en praktisch opgeleiden. Streefwaarde: toename van het percentage inwoners uit verschillende groepen dat cultuur/ erfgoed/ sport beoefent of bezoekt (huidige score: nulmeting)
- Participatiegraad sport onder jongeren 16-29 jaar. Streefwaarden in 2027: jeugd 80% (huidige score 78,8%) en jongvolwassenen 75% (huidige score 59,8%)
- Rapportage publieksbereik: een tweejaarlijkse kwalitatieve rapportage over de mate waarin organisaties in de vier sectoren actief werken aan vergroting en verbreding van het bereikte publiek, 1ste rapportage in 2025

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Uit de nulmetingen van 2024/2025 blijkt dat jongeren niet ondervertegenwoordigd zijn in het bezoek aan cultuur, erfgoed en bibliotheken. Praktisch opgeleide jongeren nemen duidelijk minder deel. Veel organisaties zijn bezig met publieksbereik en hebben aandacht voor jongeren. Dat gebeurt vooral via tijdelijke initiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren van inclusief cultuuraanbod

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We stellen ook dit jaar weer de regeling inclusief kunst- en cultuuraanbod open. Makers en culturele organisaties kunnen hiermee subsidie aanvragen om met hun kunst- en cultuurprojecten een breder en divers publiek te bereiken. Zo kunnen ook mensen voor wie het minder vanzelfsprekend is hiermee in aanraking te komen.

Daarnaast is kunnen makers en culturele organisaties vanaf eind februari 2026 weer een aanvraag indienen voor een coachtraject op maat, gericht op het versterken van hun zakelijke vaardigheden. Na de succesvolle eerste editie in 2025, stelt de provincie ook komend jaar subsidie beschikbaar via de regeling Versterken cultureel ondernemerschap.

Verankeren van cultuureducatie in het onderwijs

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De uitvoering van het landelijke programma [Cultuureducatie met Kwaliteit 4](#) vindt plaats. Uitvoering en penvoerderschap wordt door Stichting Kunstloc gerealiseerd in samenwerking met Brabantse gemeenten. Dit loopt op koers. Er vinden monitorgesprekken plaats waarbij gemeenteambtenaar, intermediair (tussen scholen en culturele sector) en Stichting Kunstloc aanwezig zijn. In het najaar wordt een analyse gemaakt van de gevoerde gesprekken.

Versterken participatie Erfgoed

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We dragen bij aan de doelstellingen van het in 2024 door Nederland ondertekende Europees Verdrag van Faro, waarin erfgoedparticipatie centraal staat en de maatschappelijke meerwaarde van erfgoed wordt benadrukt. Dit doen we bijvoorbeeld door de ondersteuning van projecten, zoals het project 'Club Zien' gericht op bezoek door VMBO-studenten van Brabantse musea. Ook continueren via Erfgoed Brabant het project '[Museumschatjes](#)' gericht op basisschoolleerlingen en hebben we met het project 'Memes in Brabant' een aanpak voor het stimuleren van het bezoek van Havo en VWO-leerlingen aan musea. We ontwikkelen in 2026 een regeling om projecten van erfgoedgemeenschappen te ondersteunen.

Vergroten mogelijkheden voor uniek sporten/- sporters

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We stimuleren de samenwerking rondom de regionale loketten voor Uniek sporten. De aandacht voor [Uniek sporten](#) gaan we daarnaast verbreden naar andere doelgroepen. Daarbij worden de kansrijke initiatieven om bewegingsarmoede tegen te gaan opgespoord en opgewerkt. We hebben daarnaast een op-maat project voor mensen met een visuele beperking. Dit project is gekoppeld aan het para topsportevenement EK Goalbal 2027. Ook is er een project om via zorgnetwerken mensen te bereiken en te begeleiden naar aangepast sportaanbod.

Vergroten en verbeteren van het aanbod

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Via [VisitBrabant](#) (BrabantPartners) ondersteunen we ondernemers in de sector op het gebied van productinnovatie, marketing en ondernemerschap, waarbij ook bestaand vrijetijdsaanbod via gekoppelde arrangementen wordt aangeboden. Ook realiseren we (fiets/wandel) routestructuren, verbinden we aan de hand van routes vrijetijdsaanbod en zetten in op de promotie hiervan. Dit jaar is een nieuwe editie van de kunst- en monumentenroute die in 2026 extra wordt gepromoot als een culturele ervaring die erfgoed en toerisme samenbrengt.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van innovatie en vernieuwing, inclusief talentontwikkeling

Indicatoren:

- Tweejaarlijkse kwalitatieve rapportage over de mate waarin organisaties in de vier sectoren beschikken over innovatievermogen waarbij onder meer gekeken wordt naar nieuwe markten, managementinnovatie, digitale transformatie, sociale innovatie en verduurzaming. 1ste rapportage in 2025.
- Aantal talenten sport en cultuur dat jaarlijks wordt ondersteund via talentontwikkelingsprogramma's van de provincie in cultuur en sport. Streefwaarde: gelijk of meer (huidige score 120 talenten Cultuur en 450 talenten Sport (2023)).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De ondersteuning van talenten in sport en cultuur ligt op peil. De ondersteuning van talenten in sport en cultuur is gelijk gebleven t.o.v. de nulmeting in 2023 en voldoet daarmee aan de streefwaarde. Innovatie ontwikkelt zich ongelijk over sectoren en organisaties en krijgt vooral vorm via experimenten, samenwerkingen en projectmatige vernieuwing. Er is aandacht voor toenemend gebruik van digitalisering en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versterking van design, ontwerp en AV/film

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Deze prestatie is gekoppeld aan de prestatie 'inzet van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkracht in maatschappelijke opgaven': hoe kunnen jonge creatieve makers worden uitgedaagd om hun creativiteit los te laten op maatschappelijke vraagstukken? In 2026 gaan we met stakeholders uit de sectoren in gesprek om behoeften op te halen waar en hoe we als provincie hierin van toegevoegde waarde kunnen zijn. In de eerste helft van 2026 wordt een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor samenwerkingen met (creatieve) mbo-opleidingen in Brabant naar hoe deze studenten worden uitgedaagd om hun creativiteit op maatschappelijke vraagstukken los te laten. Zo willen we onze contacten met de mbo-opleidingen versterken en inzage krijgen in wat er al is en waar men van droomt, om zo inzichtelijk te krijgen waar kansen liggen om als provincie een plus te kunnen zetten.

Bijdragen aan toptalentontwikkeling Cultuur

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is de meerjarige ondersteuning (2025-2028) voor de Talenthubs vastgesteld die daarmee ook in 2026 in uitvoering is. Via een 7-tal [Talenthubs](#) krijgen circa 90 talenten, die door de vertegenwoordiging van de Talenthubs zelf zijn geselecteerd, ondersteuning op maat via een netwerk in de discipline waarin ze zich bewegen.

Vergroten van private betrokkenheid in de cultuursector

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Cultuurfonds Brabant C is volop bezig met het trekken van meer private partijen voor culturele projecten. Er zijn in afgelopen periode verschillende privaat-publieke samenwerkingen tot stand gekomen. De samenwerking met ASML is de grootste. In mei vond er een evaluatiegesprek plaats van de opdracht aan het fonds tot het vergroten van private betrokkenheid in de cultuursector. De inzichten daarvan worden nog uitgewerkt.

Beheren, vernieuwend presenteren en ontsluiten van collecties

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We vertellen de verhalen over Brabant ook aan de hand van onze provinciale erfgoed collecties (Noordbrabants Museum, Brabant Collectie, Brabant Cloud en Provinciaal archeologisch depot). Collecties waar we trots op zijn en die we koesteren vanwege de vele bijzondere stukken die erin zijn opgenomen. Voor deze erfgoedcollecties hadden we als provincie tot nu toe nog geen overkoepelende aanpak. Daarom is zoals opgenomen in de [Uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024-2027](#) onlangs een overkoepelende aanpak opgesteld voor de provinciale erfgoedcollectie (zie [Statenmededeling](#)). De collectie-aanpak wordt met ingang van 2026 toegepast. We starten met het herijken van de afspraken met alle provinciale collectie beherende instellingen.

Bijdragen aan de ondersteuning van toptalenten Sport

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Ook in 2026 ondersteunen we via [TeamNL Centrum Zuid](#) Brabantse topsporttalenten in het nastreven van hun ambities als topsporter. Daarbij zijn vorig jaar het para- en synchronozwemmen als ook Olympische zwemmers naar Brabant gehaald.

Versterken innovatie in de sport

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Jaarlijks ondersteunen we vier à vijf innovatieprojecten op het gebied van topsport, talentontwikkeling en topsportevenementen zoals het project E-sport talenthub . Dit project wordt in gezamenlijkheid uitgevoerd met gemeente Breda, Team-NL centrum Brabant en Breda University of Applied Sciences. Ook wordt met het schoonspringen in samenwerking met partner organisatie (Pipple) met behulp van kunstmatige intelligentie een jury-systeem gemaakt waardoor de duikers scores kunnen krijgen na hun gemaakte sprongen in de trainingen.

Wat willen we bereiken?

Bijdrage aan maatschappelijke opgaven

Indicatoren:

- Het aandeel van de Brabantse jongeren en volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen. Streefwaarde 75% in 2030 (huidige score 55% jongeren en 49,3% volwassenen).
- Een kwalitatieve rapportage over de projecten waarin vanuit Levendig Brabant een bijdrage wordt geleverd aan de maatschappelijke opgaven. 1ste rapportage in 2025.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Conform planning is in 2025 de kwalitatieve rapportage opgeleverd. Uit de opgeleverde kwalitatieve rapportage blijkt dat organisaties in de vier sectoren via hun reguliere activiteiten bijdragen aan verschillende dimensies van brede welvaart en daarmee aan maatschappelijke opgaven. Creativiteit wordt daarbij regelmatig ingezet, vooral in projectmatige vorm. Daarbij verschilt overigens het zichtbaar maken van effecten en successen wel per sector en type organisatie.

Echter, voor wat betreft de beweegrichtlijnen geldt dat meer Brabanders voldoen aan de beweegrichtlijnen, maar signaleren we ook dat de streefwaarden nog ver weg zijn en lopen we voor deze doelstelling achter op koers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inzetten van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkraft

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Naast hetgeen gemeld bij de hiermee verband houdende prestatie 'Versterking van design, ontwerp en AV/film' (zie bovenstaand), werken we in 2026 in samenwerking met andere provinciale programma's aan projecten waarbij een creatieve professional wordt betrokken om mee te denken met onze maatschappelijke vraagstukken. Dit jaar gaat een project van start rondom het vraagstuk Energierichtvaardigheid. Daarnaast lopen een aantal verkenningen naar mogelijke samenwerkingen, o.a. met betrekking tot klimaatadaptie en beweegarmoede.

Erfgoed verbinden met ruimtelijke opgaven

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Cultuurhistorische erfgoedwaarden zijn verankerd in de [Cultuurhistorische Waardenkaart](#) (CHW). Op de vorig jaar herziene kaart staan de cultuurhistorische erfgoedwaarden die van provinciaal belang zijn. Daarnaast participeren we (waar nodig proactief) in integrale ruimtelijke projecten/ ontwikkelingen waarin erfgoed dominant aanwezig is. Zo maken we in 2026, tezamen met hiervoor ontvangen Rijksbijdrages, de projecten [Heren van Herlaer](#) en [Waterharmonica](#) in Tilburg mogelijk.

Stimuleren dat Brabanders meer gaan bewegen

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Via de campagne 'Van Goed naar Goud' wordt ieder jaar via een thema-aanpak een challenge uitgezet om beweging te stimuleren, voor 2026 met het thema kwetsbare wijken. Op basis van het selectieproces eind 2025 gaan in 2026 elf veelbelovende sportprojecten ervoor zorgen dat beweging in elke wijk binnen handbereik komt, juist voor inwoners voor wie meedoen nu niet vanzelfsprekend is (zie [website](#)). Ook is op basis van het Bestuursakkoord 2023-2027 het project Streets Culture & Sports opgestart, waarbij minimaal 15 initiatieven een financiële impuls krijgen voor het professionaliseren, het versterken van de samenwerking en het vergroten van de bekendheid en zichtbaarheid van de scene (zie [Statenmededeling](#)).

Ontwikkelingen en onzekerheden

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000			
10. Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	Begroting t/m wijz. 3
Lasten	56.445	1.052	57.497
Baten	1.504	-	1.504
Saldo baten en lasten	54.941 N	1.052 N	55.993 N